

natuur
educatie

Natuurkiekers Alphen aan den Rijn

Kiekerbulletin. Digitale uitgave van de Natuurkiekers IVN Alphen aan den Rijn.

Actief sinds 2015

Layout en teksten
Chris Groesser

Eindredactie
Janny Eskes

Reactie email adres
nieuwsbrief@natuurkiekers.nl

Meer informatie over ons is te vinden op [onze eigen website](#) en die van het [IVN Alphen aan den Rijn](#)

Social media
[@Natuurkiekers](#)

De natuurkiekers komen 1 maal per maand bijeen in het [bezoekerscentrum de Veenweiden](#). 1 maal per maand gaan wij op "Safari" naar een natuurgebied in de regio.

Dit bulletin automatisch in je e-mailbox? Schrijf je in [via de website](#) van de natuurkiekers.

Nummer 5 Januari 2023 Coverfoto's :

Voorzijde > Knolhoningzwam
Achterzijde > Mycena

Inhoud van deze uitgave

Over deze editie	1
Op naar het Gouwebos	1
Gouwebos	2
Mycenaparasiet	3
De boshipster bestaat echt	3
Roze Stinkzwam	3
Bokeh	5
Decor	7
Spookverlaat	9
Inktviszwam	10
Rijp ook op paddenstoelen	16
Met dank aan de volgende fotografen	19

Over deze editie

De herfst van het afgelopen jaar was zeer zonnig. In oktober was het totaal aantal uren zon al genoeg om van 2022 het zonnigste jaar te maken sinds de start van de metingen (KNMI). In het begin van de herfst hadden we nog zeer hoge temperaturen en minder dagen met vorst. Nat was

het vooral in september, oktober was droog, en november weer nat. Conclusie van het KNMI is dat de herfst nat te noemen is. Onze 2 excursies in de herfst kloppen met wat het KNMI beschrijft: in oktober zonnig en aangenaam warm en in november guur en tamelijk fris. Deze safari's, zoals wij ze noemen, hebben een aantal mooie foto's opgeleverd en ook heeft de vorst voor een aantal mooie platen gezorgd.

Op naar het Gouwebos

Een klein verslag van Marco:

In tegenstelling tot het eerste plan, om 8 uur aanwezig, mochten we vanmorgen gelukkig een uurtje langer in bed blijven liggen en hoefden we pas om 9 uur aanwezig te zijn bij het Gouwebos in Waddinxveen. De weersvoorspelling was dat het in de loop van de dag weliswaar winderig, maar een stralende dag zou worden. Met voor ons doen een klein clubje (5 deelnemers) togen we op pad, op zoek naar wat in deze tijd van het jaar klaarblijkelijk heel veel mensen zoeken in het bos, paddenstoelen. De eerste lieten niet lang op zich wachten. Al snel werd door sommigen de opvouwbare kruk tevoorschijn getoverd, werden de statieven neergezet en lagen degenen die nog niet in het bezit zijn van dergelijke handige accessoires, plat op hun buik op de nog natte bosgrond. De camera in de aanslag om de paddenstoelen zo mooi en artistiek mogelijk voor het voetlicht te brengen. Hoewel kwaliteitsverschil in camera's zich hier en daar wel liet gelden, werd dat soms gecompenseerd met creativiteit. Bovendien gaven de meer ervaren fotografen de beginnende volop tips, zodat ieder na het eerste stuk met de bekende vliegenzwam goed gehumeurd verder op pad ging. Paddenstoelen te over, van de diverse soorten honingzwammen tot de zwavelkopjes en van de bijzondere roze stinkzwam tot de

bundelmycena's en de sneeuw witte kaaszwam. Tot slot poseerde een blauwe reiger nog even mooi voor onze camera's en vloog een ijsvogel langs

Gouwebos

Het Gouwebos is een natuur- en recreatiegebied in het noorden van de gemeente Waddinxveen. Het gebied ligt tussen de bebouwing van Boskoop (gemeente Alphen aan den Rijn) en Waddinxveen en wordt in tweeën gedeeld door de spoorlijn Gouda - Alphen aan den Rijn. Hier lagen oorspronkelijk weilanden. Het gebied ligt relatief laag en wordt droogmakerij genoemd. Het bestaat uit oude zeelei met voor de landbouw ongeschikte 'katteklei' en wat restveen. Het veen is voor het grootste gedeelte verdwenen door vervening. Het gebied sluit in het oosten aan op het natuurgebied Voorofsche Polder. Dit is een veenweidegebied waar veel verschillende weidevogels voorkomen. De bodem van dat gebied ligt relatief hoog en wordt

bovenland genoemd. Bron: <https://nl.wikipedia.org/wiki/Gouwebos>

Mycenaparasiet

Bonnet mould is de Engelse benaming voor de parasiet op deze foto. Knopschimmel de Nederlandse. Een schimmel groeit hier op een schimmel en dat heet symbiose: De knopschimmel is een uiterst fotogeniek, piepklein zwammetje waarvan het vruchtlichaam (1 millimeter doorsnede) eerst doorschijnend wit is en bij rijping naar zwart verkleurt. De steel is 5 tot 15 millimeter lang en waterig wit, doorschijnend. De knopschimmel komt voor op de hoedjes van kleinere plaatjeszwammen zoals de mycena.

De boshipster bestaat echt

Hij mag dan wel klein van stuk zijn maar fotogeniek is hij zeker: de 'knopschimmel'. Deze prachtige schimmel transformeert sommige paddenstoelen in het bos tot echte boshipsters. Kijk maar naar die haartjes op de hoed, het lijkt wel een baard!

Roze Stinkzwam

Het begint met een wit langwerpige ei van 1 tot 1,5 centimeter groot. Na een bepaalde tijd scheurt dit ei open en komt het vruchtlichaam tevoor-

schijn. De top is glad, bedekt met een kleverige, olijfgroene sporenmassa. De zwam verspreidt een zeer opvallende, niet zoete, (aas)geur. De Roze Stinkzwam komt voor in loof- en naaldbossen, parken en tuinen, vaak op (verstoorde) grond of op vermolmd hout of houtsnippers.

Bokeh

Bokeh ? Wat is dat zul je misschien denken. Bokeh is het effect dat onscherpte geeft aan een foto. Niet alleen onscherpte maar ook licht kan er

invloed op hebben en wel in de vorm van bollen. De onscherpte ontstaat door een grote opening, in de fotografie heet dit diafragma, in de gebruikte lens. Ook de afstand tot het onderwerp heeft invloed en dat heet dan scherptediepte. Hoe dichterbij het onderwerp hoe kleiner de scherptediepte. Deze scherptediepte kun je beïnvloeden met de diafragma-instelling op de lens. Dit in combinatie met de afstand tot je onderwerp.

Op de foto op pagina 6 zie je nog enig detail in de achtergrond; op die op pagina 7 loopt de gehele achtergrond in elkaar over.

Druppels

Fotografen die veel met macrofotografie bezig zijn vinden het een uitdaging:

waterdruppels op het te fotograferen onderwerp. Het onderwerp is dan al snel ondergeschikt aan de waterdruppels. Zeker als het licht meewerkt en als de druppel als een spiegel werkt. Een aantal voorbeelden op deze pagina's

Decor

Gebruik te maken van onscherpte biedt nog meer creatieve mogelijkheden. Je kunt een decor bouwen met behulp van natuurlijke materialen en een lichtbron, zoals de zaklamp van je mobiel. Drie voorbeelden van onscherpte en het maken van een decor. Het geweiwammetje op pagina 8 krijgt door zijn heel kleine afmetingen ook een kleine scherptediepte. Door er een geel gekleurd herfstblad achter te plaatsen lijkt het in de schijnwerpers te staan. De rodekoolammoniet op pagina 9 heeft niet veel decor opbouw nodig. De kleuren in de achtergrond volstaan om een balans te krijgen.

Bij de foto links onder staat de paddenstoel letterlijk in het decor. Dit heeft te maken met het feit dat hij vele malen groter is dan het geweiwammetje. Om die reden is de foto van een grotere afstand gemaakt, met een telelens en op een afstand van bijna 2 meter. Dit zorgt er voor dat de scherptediepte groter wordt.

Tegelijkertijd vervaagt de achtergrond in zijn geheel. Zo krijg je verschillende foto's gemaakt met creativiteit en wat geduld.

Spookverlaat

Een mooi en wat mystiek natuurgebied gelegen aan de zuidzijde van Alphen aan den Rijn en over het algemeen niet breder dan 100 meter maar met een lengte van zeker 500 meter. Het gebied dankt zijn naam aan een legende. Bij de sluis die ooit in het gebied te vinden was zou het spoken: Stel je voor, een mooie zomerse zaterdagavond. Amalia en Frederik, twee geliefden, maken van het stille plekje in de Rietveldse polder gebruik om samen tijd door te brengen. Het begint met zoenen, maar Frederik wil

meer. Amalia wil dat niet. Kijk op de volgende [webpagina](#) voor het volledige verhaal. Nou geloven de Natuurkijkers niet in verhalen, althans de meesten niet, dus 19 november jl een safari. Een sombere, frisse en wat mistroostige ochtend met weinig spectaculairs om een mooie plaat van te maken.. Of toch? Een boomstronk met volhardende geweizwammetjes. Camera onder het statief gehangen en 20 foto's gemaakt. 20 foto's met steeds een iets andere scherp-

stelling wat [focus stacking](#) heet. Het resultaat is een scherp onderwerp terwijl de achtergrond onscherp is. Grote voorwaarde is dat het onderwerp en ook de camera niet bewegen tijdens het maken van de verschillende foto's. Een tijdrovende bezigheid maar vaak de moeite waard. Rechtsonder een foto van een Hazenpootje die met de zelfde techniek is gemaakt

Inktviszwam

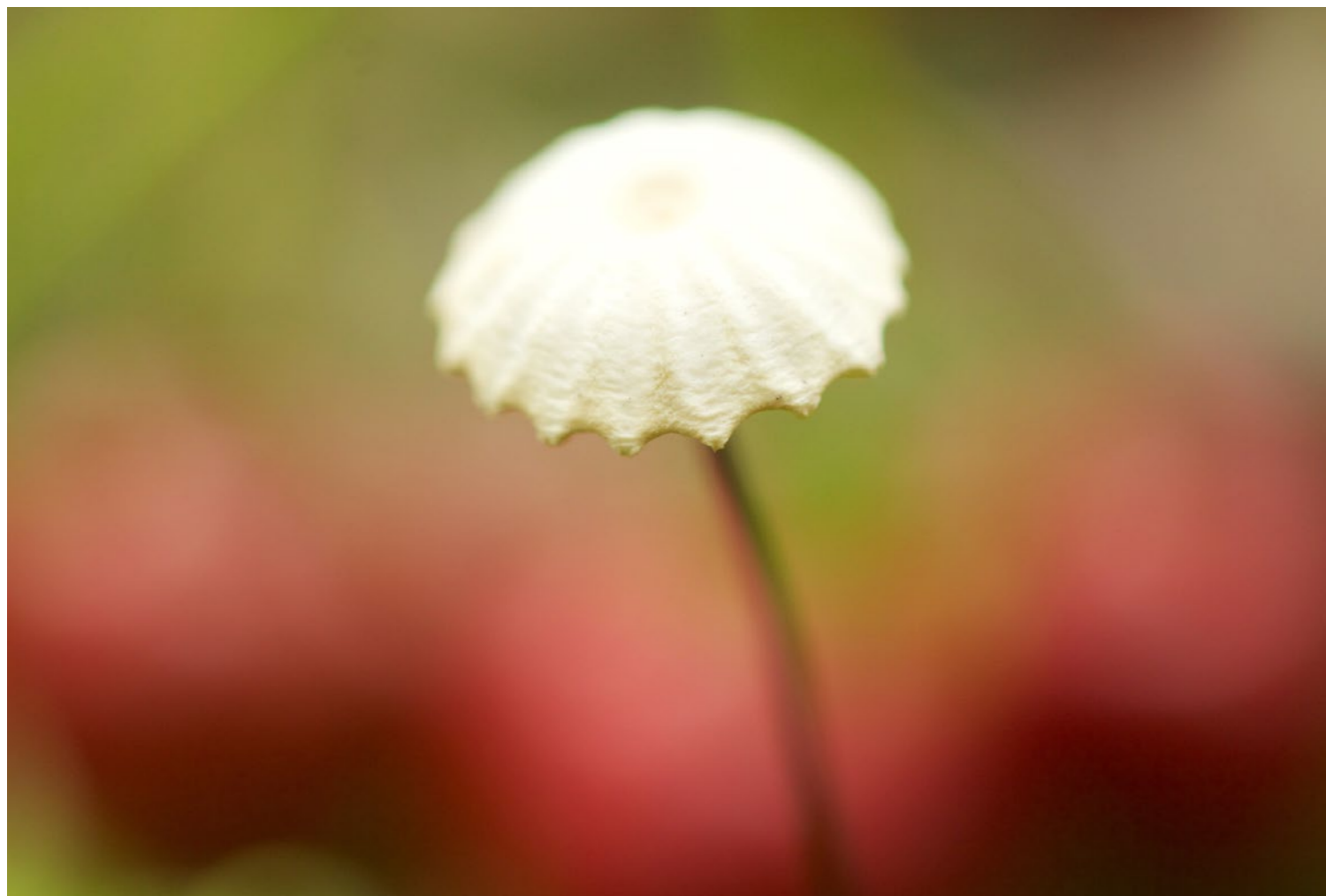
Een aantal jaren geleden in het Spookverlaat een exemplaar zoals op pagina 11 waargenomen. De inktviszwam die van oorsprong afkomstig is uit Australië en Tasmanië en is in 1921 voor het eerst in Europa waargenomen. Waarschijnlijk zijn de sporen van deze zwam meegekomen tijdens de eerste Wereldoorlog met militairen uit Australië. Militairen, oorlog, doden, Amalia die niet wilde en dan deze inktviszwam die een zeer sterke kadavergeur verspreidt. Ik heb hem

geroken. Gadver! Zou het verhaal over het Spookverlaat dan toch een kern van waarheid bevatten? Deze exotische soort is nog zeldzaam maar verspreidt zich de laatste jaren steeds meer.

Rijp ook op paddenstoelen

Op winterse nachten met een heldere, wat vochtige lucht en een lichte wind daalt de temperatuur al snel tot beneden het vriespunt. Er ontstaat dan dauw, die bevriest op elk oppervlak waarop hij neerkomt. Dit gebeurt dus ook op het oppervlak van paddenstoelen. Als in een nacht veel rijp is gevormd, wordt het echt zoeken op het witte grondoppervlak. Overigens betekent rijp op een pad-

denstoel dat het toch al korte leven van deze paddenstoel nog verder wordt beperkt. Tegen bevriezing kunnen ze niet.

De natuur zou de natuur niet zijn als er geen bomen, struiken en andere planten waren die zich in de loop van de evolutie wél goed gewapend hebben tegen temperaturen beneden het vriespunt. Er zijn bomen die temperaturen tot -35 graden Celcius probleemloos doorstaan. Een sprekend voorbeeld is de Japanse Notenboom, de [Ginkgo biloba](#) die je kunt zien als een levend fossiel. Het schijnt zo te zijn, ik heb het niet zelf gevoeld, dat de stam van deze boom warm aanvoelt

bij vorst. Een levend fossiel omdat hij als enige soort in de familie Ginkgoaceae miljoenen jaren heeft overleefd. Dit is bijzonder te noemen in een natuur die

continu evolueert. Op deze pagina's een aantal foto's van de afgelopen zeer korte vorstperiode.

Met dank aan de volgende fotografen

Janny Eskes Pagina 1 4-5 en15, Anna-Isabel Weterings en Marco Zwijnenburg pagina 2-3, Jordan Blaauw pagina 6 14-15 16-17, Michael Kiewiet pagina 12-13, Chris Groesser pagina 8-9 10-11,14 18-19

En tot slot met heel veel plezier voor jullie samengesteld.

Chris

